

УДК 330.341.1:656.2

DOI: <https://doi.org/10.18664/1994-7852.158.2015.62315>

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛОКОМОТИВНОГО ДЕПО

Магістрант С.В. Кукушкіна

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ЛОКОМОТИВНОГО ДЕПО

Магистрант С.В. Кукушкина

INNOVATIVE POTENTIAL OF LOCOMOTIVE DEPOT

Master student S.V. Kukushkina

Удосконалено визначення інноваційного потенціалу підприємства. Надано визначення інноваційного потенціалу локомотивного депо: це сукупність усіх потрібних для інноваційного розвитку ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність депо здійснювати інноваційну діяльність, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів і можливостей з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності як депо, так і залізничного транспорту в цілому.

Ключові слова: інноваційний потенціал, локомотивне депо, залізничний транспорт.

Усовершенствовано определение инновационного потенциала предприятия. Дано определение инновационного потенциала локомотивного депо: это совокупность всех необходимых для инновационного развития ресурсов и возможностей, которые обеспечивают готовность и способность депо осуществлять инновационную деятельность, и факторов, которые создают необходимые условия для оптимального использования этих ресурсов и возможностей с целью повышения эффективности инновационной деятельности как депо, так и железнодорожного транспорта в целом.

Ключевые слова: инновационный потенциал, локомотивное депо, железнодорожный транспорт.

On the basis of the conducted analysis of literature determination of innovative potential of enterprise is improved in the article. The innovative potential of enterprise is totality of productive, scientific,

financial, skilled, organizational and other resources and possibilities that provide readiness and ability of enterprise to carry out innovative activity, and factors), that create necessary terms for the optimal use of these resources and possibilities with the aim of achievement of corresponding reference-points of innovative activity and increase of competitiveness of enterprise on the whole.

In the article also the determination of innovative potential of enterprise is improved. The innovative potential of locomotive depot is totality of all necessary for innovative development resources and possibilities that provide readiness and ability of depot to carry out innovative activity, and factors, that create necessary terms for the optimal use of these resources and possibilities with the purpose of increase of efficiency of innovative activity of both depot and railway transport on the whole.

Keywords: innovative potential, locomotive depot, railway transport.

Постановка проблеми. В умовах реструктуризації залізничного транспорту України, необхідності підвищення конкурентоспроможності та входження до Європейської транспортної системи особливої актуальності набуває проблема його інноваційного розвитку.

Пріоритетні завдання інноваційного розвитку залізничного транспорту знайшли своє відображення в Концепції розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року:

- оновлення і модернізація основних фондів, насамперед рухомого складу: підвищення продуктивності роботи рухомого складу, подовження термінів його експлуатації;

- застосування ресурсозберігаючих технологій, технічного обслуговування і ремонту інфраструктури та рухомого складу;

- впровадження технологій перевізного процесу, орієнтованих на високу якість транспортних послуг і зниження ресурсомісткості перевезень;

- організація системи комплексного транспортного обслуговування, що базується на широкому застосуванні сучасних засобів інформатизації, створення та розвиток з цією метою національних систем керування пасажирськими та вантажними перевезеннями;

- розвиток взаємодії різних видів транспорту через впровадження комбінованих перевезень, інформаційних та логістичних технологій;

- приведення до відповідності з європейськими стандартами і розвиток міжнародних транспортних коридорів;

- організація швидкісного пасажирського руху.

Разом з тим, як відзначає О.Г. Кірдіна [1], сучасний етап інноваційного розвитку залізничного транспорту не є досконалим. До

головних чинників, що гальмують інноваційні процеси в залізничній галузі України, вона відносить:

- відсутність достатніх джерел фінансування;

- недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій;

- міграцію висококваліфікованих фахівців до розвинутих країн;

- відсутність інформаційної та технологічної бази.

На нашу думку, ще одним чинником є недостатня увага керівництва Укрзалізниці до інноваційного потенціалу як галузі в цілому, так і її лінійних підприємств.

Впровадження технічних, технологічних, організаційних, управлінських та інших інновацій необхідне як на рівні Укрзалізниці, так і залізниць та окремих лінійних підприємств, зокрема локомотивних депо. Сьогодні інноваційний потенціал лінійних підприємств не виокремлюють, не вимірюють, і тому цілеспрямовано не розвивають. Внаслідок цього не досягають результату - підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту, посилення його конкурентної ринкової позиції. Для підприємств транспорту, зокрема залізничного, не передбачається жодної статистичної звітності з інноваційної діяльності, що ускладнює проведення аналітичного обстеження цього напрямку діяльності лінійних підприємств.

Крім того, сутність поняття «інноваційний потенціал підприємства» в літературі трактується по-різному. Досі немає єдиного визначення цього поняття, у тому числі інноваційного потенціалу локомотивного депо. Також недостатньо дослідженою є структура інноваційного потенціалу локомотивного депо.

Це обумовлює актуальність і необхідність дослідження сутності та структури інноваційного потенціалу підприємств залізничного транспорту, зокрема локомотивних депо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні та прикладні проблеми інноваційного розвитку досліджували вчені М.А. Йохна, В. Стадник, С.М. Ілляшенко, О.І. Волков, Л.І. Федулова та ін.

Проблемами інноваційної діяльності на залізничному транспорті займаються вітчизняні та закордонні вчені. Зокрема, праця В.Л. Дикань та В.О. Зубенко [2] присвячена забезпеченню ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту; С.М. Сич та В.П. Ільчук розробили концепцію інноваційно-інвестиційного розвитку залізничного транспорту [3]; І.В. Воловельською [4] розроблено методику вибору оптимальної інноваційної стратегії підприємств залізничного транспорту; в статті О.Г. Кірдіної [5] розроблено концепцію управління інвестиційно-інноваційним потенціалом залізничного транспорту України; І.Л. Назаренко [6] удосконалено методику оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо та інші вчені. Питання оцінки інноваційного потенціалу підприємства знайшли своє відображення в працях закордонних учених, зокрема Д. Сабадки [7] та ін.

Виділення недосліджених аспектів проблеми. Але незважаючи на наявність певної кількості публікацій, треба зазначити, що питання визначення сутності та структури інноваційного потенціалу лінійних підприємств як одного з елементів процесу управління інноваційною активністю залізничного транспорту, не знайшли достатнього висвітлення.

Тому **метою даної статті** є дослідження сутності інноваційного потенціалу підприємства та уточнення визначення поняття «інноваційний потенціал локомотивного депо».

Основний матеріал статті. Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що існують різні підходи до тлумачення поняття «інноваційний потенціал». При цьому більшість учених використовує ресурсний підхід, який розглядає інноваційний потенціал як сукупність ресурсів, необхідних для здійснення інновацій. Так, у загальному вигляді під інноваційним потенціалом найчастіше розуміють сукупність усіх наявних

матеріальних і нематеріальних активів підприємства, що використовуються у процесі здійснення інноваційної діяльності [8, с. 13]. Він містить усі ресурси, що в змозі забезпечити досягнення конкурентних переваг підприємства з використанням інновацій:

- матеріальні (матеріально-технічні);
- технічна база та оборотні активи інноваційної діяльності;
- фінансові;
- різноманітні кошти, необхідні для виконання інноваційних процесів (власні, кредитні, бюджетні, інвестиційні);
- кадрові – працівники, які спроможні виробляти й ефективно реалізовувати нові ідеї;
- інформаційні – сукупність різних видів наукової інформації, комп'ютерні системи, система захисту інформації, науково-технічна література, науково-технічна документація тощо;
- організаційні – наявна організаційна культура, концепція управління підприємством, організаційна структура управління, форми організації та управління інноваційною діяльністю.

Однак на думку О.С. Богма [9], з якою ми згодні, ресурсний підхід до визначення сутності інноваційного потенціалу підприємства є дещо обмежений, тому що наявні у підприємства ресурси є лише факторами, необхідними для здійснення інноваційної діяльності. Безперечно, наявність ресурсів є обов'язковою умовою успішної розробки та реалізації інновацій. Наприклад, однією з головних причин, які гальмують інноваційну активність вітчизняних суб'єктів господарювання, слід назвати нестачу фінансових ресурсів через відсутність надійних джерел фінансування (складність залучення фінансових ресурсів з ринкових джерел, зокрема невідгідні умови кредитування).

Проте якщо розглядати інноваційний потенціал лише як сукупність ресурсів, цілком логічно буде стверджувати, що чим більше ресурсів є в наявності, тим більший буде цей самий потенціал. Але в реальних умовах велике підприємство зі значними ресурсами досить часто має набагато менший інноваційний потенціал, ніж, наприклад, невеликий колектив новаторів або маленьке венчурне підприємство.

Тому більш доцільним є розгляд інноваційного потенціалу підприємства з погляду можливостей реального використання

ресурсів підприємства на практиці, тобто з метою реалізації конкретних інноваційних проектів.

Деякі дослідники стверджують, що інноваційний потенціал організації – це міра її готовності виконувати завдання, які забезпечують досягнення поставленої інноваційної цілі. Так, В.Н. Гунін [10, с.111] стверджує, що "інноваційний потенціал організації – це міра її готовності виконати завдання, які забезпечують досягнення поставленої інноваційної цілі, тобто міра готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворень і впровадження інновації". Інноваційний потенціал підприємства визначає можливості й глибину інноваційних перетворень, залежно від його величини і якісного стану визначається охоплення певних стадій інноваційного циклу. У цьому випадку при визначенні інноваційного потенціалу акцент робиться перш за все не на ресурси, а на результати інноваційної діяльності, які організація досягла з використанням наявних ресурсів, враховуючи вплив певних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Але не зовсім зрозуміло, яким чином можна виміряти ступінь готовності організації чи підприємства до інноваційної діяльності: це створить проблему при розробці виходячи з цього визначення методики оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

На нашу думку, більш адекватним є визначення В.А. Верби та І.В. Новікової: «інноваційний потенціал підприємства являє собою сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, та умовозабезпечуючих чинників (процедур), які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому» [11].

На погляд О.В. Сидич [12, с. 87], інноваційний потенціал – це сукупність виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність при постійному удосконаленні системи управління нею з урахуванням факторів нестабільності ринкового середовища.

Дуже схожою є думка О.В. Рудики [13, с. 27], що інноваційний потенціал підприємства – це здатність підприємства займатися інноваційною діяльністю, сукупність ресурсів, необхідних для впровадження інноваційної діяльності і виробництва інноваційних продуктів. Таке визначення інноваційного потенціалу підприємства враховує два моменти: з одного боку, «інноваційний потенціал підприємства» – це категорія, яка характеризує потенційні можливості до здійснення інноваційної діяльності, з іншого – наявність ресурсів. Під потенційними можливостями розуміється сукупність чинників і методів, які роблять впровадження інноваційної діяльності можливим. Самі по собі окремі ресурси не здатні виробити інноваційний продукт.

Таким чином, проаналізувавши наявні в літературі визначення інноваційного потенціалу підприємств, ми дійшли висновку, що найбільш адекватними є визначення, надані В.А. Вербою та І.В. Новіковою, О.В. Сидич та О.В. Рудиною.

Отже, на нашу думку, *інноваційний потенціал підприємства* – це сукупність виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних та інших ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів та можливостей з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому.

Інноваційна діяльність на залізничному транспорті – це комплексний процес створення нових або удосконалення існуючих транспортних послуг (товарів) на основі розробки, впровадження прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських рішень, комерціалізації сучасних споживчих форм; охоплює етапи життєвого циклу товару (послуг) від зародження ідеї і до впровадження інновацій у виробництво.

П.М. Коюда та Г.В. Озерська розуміють під інноваційним потенціалом залізничного транспорту сукупність можливостей, процеси розвитку яких знаходяться в полі

міжорганізаційної взаємодії підприємств залізничного транспорту між собою та з суб'єктами наукової, освітньої, виробничої сфер діяльності, які не належать до внутрішнього середовища залізничного транспорту та є основою здійснення та удосконалення інноваційної діяльності з метою трансформації змісту та якості економічного зростання залізничного транспорту [14, с. 43].

Базуючись на цьому визначенні, а також на розробленому нами визначення інноваційного потенціалу підприємства, враховуючи, що локомотивні депо, як і інші лінійні підприємства, не є юридичними особами, надамо визначення інноваційного потенціалу локомотивного депо: це сукупність усіх потрібних для інноваційного розвитку ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність депо здійснювати інноваційну діяльність, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів та можливостей з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності як депо, так і залізничного транспорту в цілому.

Висновки з дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На основі проведеного дослідження нами удосконалено визначення інноваційного

потенціалу підприємства як сукупності виробничих, наукових, фінансових, маркетингових, кадрових, організаційних та інших ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність підприємства здійснювати інноваційну діяльність, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів та можливостей з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому.

Також надане визначення інноваційного потенціалу локомотивного депо: це сукупність усіх потрібних для інноваційного розвитку ресурсів і можливостей, що забезпечують готовність і здатність депо здійснювати інноваційну діяльність, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів та можливостей з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності як депо, так і залізничного транспорту в цілому.

Перспективою подальших досліджень може бути визначення структури інноваційного потенціалу локомотивного депо та інших лінійних підприємств залізничного транспорту.

Список використаних джерел

1. Кірдіна, О.Г. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку залізничного транспорту [Текст] / О.Г. Кірдіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – № 50. – С. 285-289.
2. Дикань, В.Л. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту [Текст]: монографія. / В.Л. Дикань, В.О. Зубенко. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. – 194 с.
3. Сич, Є.М. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту [Текст] / Є.М. Сич, В.П. Ільчук. – К.: Логос, 2002. – 256 с.
4. Воловельська, І.В. Вибір оптимальної інноваційної стратегії підприємств залізничного транспорту [Текст]: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / І.В. Воловельська [Українська держ. академія залізничного транспорту]. — Харків, 2008. — 20 с.
5. Кірдіна, О.Г. Концепція управління інвестиційно-інноваційним потенціалом залізничного транспорту України [Текст] / О.Г. Кірдіна // Залізничний транспорт України. – 2010. – №2. – С. 13-17.
6. Назаренко, І.Л. Методика оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо [Текст] / І.Л. Назаренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – №37. – С. 254-259.
7. SABADKA, Dusan. Innovation potential metrics [Text] // Annals of facility engineering Hunedoara – international journal of engineering (HUNEDOARA, ROMANIA). Tome X (Year 2012). Fascicule 3. ISSN 1584 – 2673.
8. Гриньов, А.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / А.В. Гриньов // Проблеми науки. — 2003. — № 12. — С. 12-17.
9. Богма, О.С. Сутність інноваційного потенціалу підприємства [Текст] // Вісник Запорізького національного університету. Сер. Економічні науки. – 2011. – № 1(9). – С. 12-15.

10. Гунин, В.Н. 17-модульная программа для менеджеров. Модуль 7: Управление развитием организации [Текст] / В.Н. Гунин, В.П. Баранчеев, В.А. Устинов, С.Ю. Ляпина — М.: ИНФРА-М, 1999. — 328 с.
11. Верба, В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / В.А. Верба, І.В. Новікова // Проблеми науки. — 2003. — №4. — С. 22.
12. Сидич, О.В. Діагностика інноваційного потенціалу підприємств [Текст] / О.В. Сидич // Економіка і регіон. — 2005. — №3. — С. 87-91.
13. Рудыка, О.В. Интегральная оценка уровня развития инновационного потенциала предприятия [Текст] // Бизнес Информ. — 2006. — №3. — С. 27-34.
14. Коюда, П.М. Інноваційний потенціал залізничного транспорту: сутність, структура та фактори впливу [Текст] / П.М. Коюда, Г.В. Озерська // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2013. — № 43. — С. 41-45.

Рецензент д-р екон. наук, професор О.Г. Кірдіна

Кукушкіна Світлана Василівна, магістрант кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом Українського державного університету залізничного транспорту. Тел. (057) 730-10-96.

Kukushkina S.V., master student of the department of economy and management of production and commercial business, Ukrainian State University of Railway Transport, tel.: (057) 730-10-96.

Наукова праця здана до друку 29.09.2015 р.